

ZÁKLADY KATECHETIKY

ÚVOD

NÁBOŽENSKÁ PEDAGOGIKA je poměrně široký pojem, který se snaží zohlednit všechna náboženství.

KATECHEZE jako dar víry předpokládá dar víry. Katecheze **provází člověka na cestě víry**, aby dovedl s darem víry spolupracovat (*úzké křesťanské pojetí víry*). Má 3 základní sloupce:

- 1) služba Božímu slovu – výklad
- 2) výchova víry jako odpověď člověka na Boží volání
- 3) církev – společenství víry, místo, kde se odpověď člověka děje.

» **KATECHETA** - pracuje v terénu

KATECHETIKA = vědecká reflexe katecheze

» **KATECHETIK** – zabývá se katechezí teoreticky

KATECHEZE

Katecheze pochází z řeckého: „*katechein*“

V řečtině ale existují 2 podobná slovíčka, která se liší pouze přízvukem:

- » „*katéchein*“ = držet, udržovat (v moci, ve vězení, v paměti)
- » „*katechén*“ = vyučovat mluveným slovem (a očekávat odezvu – *echó*), s cílem vyvolat u posluchače odezvu

KATECHEZE V CÍRKVI – celá nauka církve spočívá na Božím sebesdílení (*klasicky řečeno: na Božím zjevení*). Bůh „*promlouvá*“, Bůh oslovuje člověka, aby v něm vyvolal odpověď. To je Boží katecheze. Člověk je povýšen Bohem k partnerství, Bůh ho považuje za partnera k rozhovoru. Bůh promlouvá k nám – správnou odpovědí člověka je víra, život podle víry.

Boží sebesdílení vůči lidem je nádherné. **Bůh překypuje originalitou**, jak člověka vždy znovu překvapit. Bůh je tedy prototyp autentické katecheze církve pro každou dobu.

Příklad: Učedníci jdou do Emauz: jsou bezradní a zklamaní odcházejí z Jeruzaléma. Ježíš se k nim připojí:

- » *Zeptal se, co se jim stalo a nechal si všechno od nich povyprávět*
- » *Ohleduplně je poučuje (pro učedníky to byla těžká lekce, ale zapalovala jejich srdce)*
- » *Ježíš chce odejít, ale oni ho zatáhnou do svého soukromí, tam setkání vyvrcholí*
- » *Učedníci poznají Ježíše a utíkají zpět do Jeruzaléma, i když už Ježíš není po jejich boku*

KATECHEZE JE DOPROVOD ČLOVĚKA NA ČÁSTI JEHO CESTY. Charakteristické pro katechezi je:

- » **Skutečný zájem o člověka**
- » **Trpělivé vyprávění** od začátku (aby pochopili)
- » Jako ten, kdo s námi chce být – daroval jim sám sebe
- » **Vede člověka k svátostnému životu** (nejen k přijímání svátostí)
- » **Vede člověka k apoštolátu** – člověk pochopí, že to, čím byl obdarován není jen pro něj samotného, ale má to šířit dále.

Katecheze jako služba Božímu slovu má:

- 1) **ASPEKT TEOLOGICKÝ** - výklad toho, co člověku Bůh sděluje, aktualizace a uvedení do života
- 2) **ASPEKT ANTROPOLOGICKÝ** - pomoc člověku, aby byl odpovědi schopen a aby jeho odpověď byla stále lepší – pomoc člověku na cestě víry až ke zralosti

Katecheze má bohaté a dlouhé dějiny. Většina novozákonních spisů vznikla díky katechezi prvotní církve.

Dvojí **zaměření katecheze**:

- A) **TEOLOGICKÉ** = služba Božímu slovu
- B) **PEDAGOGICKÉ** = služba víry

KATECHETIKA: teorie katecheze. Systematická reflexe katecheze, čím katecheze je a čím není, s čím souvisí, na co navazuje, co předpokládá, uspořádání poznatků do určitého systému. Je to mladá věda – snad jen 200 let (*o první století se pochybuje, zda to vůbec byla věda*). Zrod katechetiky v pol. 18.století ve střední Evropě, za vlády Marie Terezie a Josefa II. (*tak se to většinou tvrdí*)

- » díky práci benediktína Rautenstraucha, který byl pověřen Marií Terezií, aby **zreformoval systém teologického studia** – poprvé katechetika jako samostatná věda.
- » V r.1831 J.B.Kircher vydal knihu „**Katechetika**“ (*podle jiných vznikla katechetika jako vědy teprve tehdy*)

DĚJINY KATECHEZE

BIBLICKÉ ZÁKLADY

Bůh se ve své vynalézavé lásce obrací k člověku v různých dobách rozličným způsobem, aby každý mohl ve své době a ve své vlastní kultuře pochopit a přijmout Boží poselství.

A) Starý zákon: již v Deuteronomiu najdeme:

- » **Malé historické krédo (Dt 26,5-10):** „Ty pak promluvíš před Hospodinem, svým Bohem, takto: "Můj otec byl Aramejec bloudící bez domova, sestoupil do Egypta a s hrstkou lidí tam pobýval jako host. Tam se stal velikým, zdatným a početným národem. Ale Egyptané s námi zle nakládali, trýznili nás a tvrdě nás zotročovali. Tu jsme úpěli k Hospodinu, Bohu našich otců, a Hospodin nás vyslyšel, shlédl na naše pokoření, plahočení a útlak. Hospodin nás vyvedl z Egypta pevnou rukou a vztaženou paží, za veliké hrůzy, se znamením a zázraky, a přivedl nás na toto místo a dal nám tuto zemi, zemi oplývající mlékem a medem. Nyní tedy, hle, přinesl jsem prvotiny z plodů role, kterou jsi mi dal, Hospodine." A postavíš koš před Hospodina, svého Boha, a pokloníš se před Hospodinem, svým Bohem.“)
- » **Katechetické krédo (Dt 6,21-25):** „odvětiš svému synu: "Byli jsme faraónovými otroky v Egyptě a Hospodin nás vyvedl z Egypta pevnou rukou. Před našimi zraky činil Hospodin znamení a zázraky veliké a zlé proti Egyptu, proti faraónovi i proti celému jeho domu. Ale nás odtamtud vyvedl, aby nás uvedl sem a dal nám zemi, kterou přísležně přislíbil našim otcům. Hospodin nám přikázal, abychom dodržovali všechna tato nařízení, báli se Hospodina, svého Boha, aby s námi bylo dobře po všechny dny, aby nás zachoval při životě, jak tomu je dnes. Bude se nám počítat za spravedlnost, budeme-li bedlivě dodržovat každý tento příkaz před Hospodinem, svým Bohem, jak nám přikázal.“

B) Nový zákon: katecheze v činech a učení samotného Ježíše Krista.

C) Církev: křesťanská katecheze začala v prvních dnech prvotní církve o Letnicích (Sk 2,14-41). Je zmiňována praxe výkladu hlášeného poselství a povzbuzování nových konvertitů pro který se používá pojem „katecheze“ (Lk 14; Sk 18,25; Řím 2,10; 1.Kor 14.19; Gal 6.6)

- » **Skutky apoštolů** – příklady prvního hlásání (tzv. kerygma) dosud nepokřtěným, nemají ryze katechetický výklad nebo povzbuzení
- » **Matoušovo evangelium** – má mnoho kapitol „výukového“ rázu
- » **Janovo evangelium** – vývoj směrem k teologické reflexi
- » **Lukášovo evangelium** – odvolává se na předchozí ústní vyučování
- » **Pavlovy listy** – ve druhé části většinou obsahují morální výuku
- » **1.Petrův list** – typ křestní katecheze
- » **List Židům** – náznak určitého stupňování výuky podle adresátů
  1. **zřeknutí se hříchů, příklon k víře v Boha** (*pro začátečníky*)
  2. **Kristovo velikonoční tajemství** (*pro pokročilejší*) – obsahovala historické jádro + hlavní fakty týkající se Ježíšovy osoby a díla (*Davidovský původ, ohlašovaný proroky, narozený z Panny, křest v Jordánu a svědectví Jana Křtitele, veřejné působení, učení, mocné divy, založení církve, smrt na kříži a zmrtvýchvstání, návrat k Otcí*)
  3. **nauka trinitárního charakteru** (*Ježíš je poslán Otcem, je v NĚM plnost Ducha Svatého, kterého posílá apoštolům, jímž oživuje a vede svou Církev, než přijde podruhé, aby soudil živé i mrtvé*)

KATECHEZE VE STAROVĚKU

Je jakousi zlatou dobou katecheze, kdy se církev po několik století zvláštním způsobem věnovala katechezi dospělých.

KATECHUMENÁT - církevní instituce pastoračně-liturgického typu. Vyšlo se ze zdola – z potřeby. Od 3.století známe katechumenát jako instituci s určitým systémem, která trvala až do 6.-7.století. Dál už nestačila na potřeby doby, proto zanikla. Katechumenát bylo formační prostředí. Obsahovalo sice i systematický výklad, ale člověk se především učil, co to znamená žít z víry. Byl to čas a prostor pro lidi, kteří projevili zájem o křesťanský život a víru. Většinou se obrátili sami a potom se teprve obrátili ke křesťanům o pomoc. Katecheze totiž není nábor. Katechumen:

- » **Si přeje stát se křesťanem**
- » **Vymezi si čas na prohloubení víry (první konverzí již prošel)**
- » **Nechá se doprovázet, přijme prostředí, které má církev k dispozici a které doporučuje.**

STŘEDOVĚK

Církev byla v jiné situaci. Postupná christianizace Evropy a šířící se praxe křtu dětí. Pokřtění jsou téměř všichni (i když mnozí pouze pokřtění). Bylo třeba jednak pokračovat v přípravě dospělých na přijetí křtu a jednak v náboženském vzdělání již pokřtěných (*praktikováno hlavně kázáním*).

V oblasti katecheze musela církev čelit dvěma hlavními obtížím:

- 1) **Lingvistická:** liturgie (*jako základní pramen katecheze*) byla celá latinsky. To prostému člověku připadalo jako magie. Bylo tu tedy reálné riziko, aby liturgie nebyla chápána jako magický obraz.
- 2) **Negramotnost** (*drtivá většina obyvatel byla negramotná*): církev to řešila obrazy. Předměty v kostele sloužily jako názorné pomůcky. Způsoby katecheze v této době:
  - ▶ **Kázání** – základem katecheze bylo kázání. Již od dob Karla Velikého je známo nařízení, aby kněží alespoň každou druhou neděli poučovali v kázání lidi o pravdách víry a křesťanského života. Mohla to být katecheze dospělých, mohla obsahovat určité tematické celky (*od doby Karla IV. u nás česky*).
  - ▶ **Přijímání svátosti smíření** – kajícíkově vyznání bylo často spojováno s opakováním nebo i zkouškou jeho náboženských vědomostí.
  - ▶ **Názorné pomůcky** – obrazy, vitráže v oknech, sochy, korouhve, růženec, křížová cesta (*obsahovaly pravdy víry, které byly rozjímány*)
  - ▶ **Farní katecheze dospělých** byla základnou pro katechezi dětí – tu pak prováděli doma sami rodiče, bez pomoci katechetů.

Středověk byl významnou epochou pro katechezi – šlo o autentickou katechezi, která byla především prožívána. Středověká rodina byla velká rodina na malém prostoru (*vysoká porodnost i úmrtnost, průměrný věk asi 40 let*). Díky zážitkům smrti a narození se spontánně odvíjel dialog víry mezi rodiči a dětmi. Šlo o tzv. **SPOLEČENSKÝ KATECHUMENÁT** (*neříkáme, že měl vysokou úroveň, ale fungovalo to. Dokladem je mnoho světců z této doby*).

NOVOVĚK

Nástup novověku je charakteristický výrazným poklesem náboženských vědomostí spolu s úpadkem náboženského života. V církvi sílí snaha rozšířit mezi věřícími náboženské vzdělání, hlavně tradiční formou farní katecheze (*v neděli a ve svátek odpoledne*). Katechismu figuruje výrazně jako kniha. Lze rozlišit 3 epochy:

1. **EPOCHA KATECHISMU:** od Tridentského koncilu do II.Vatikánského koncilu (asi 400 let)
2. **EPOCHA KATECHETICKÉHO HNUTÍ** od konce 19.století do II.Vatikánského koncilu (asi 80 let) – od katechismu ke katechezi
3. **EPOCHA KATECHEZE:** od II.Vatikánského koncilu do současnosti

1. Epocha katechismu

V 1.pol.15.století vynález knihtisku. V církvi se objevuje jakési kompendium křesťanské výuky – jako pomůcka katecheze pro faráře. Základem tehdejší katecheze byla **memorizace** (*učení nazpaměť*). Tyto knihy měly 3 charakteristiky:

1. **rozdělené na otázky a odpovědi**
2. **obsahuje 3 oddíly**
  - ▶ **pravdy, ve které je třeba věřit**
  - ▶ **příkázání, která je třeba zachovávat**

- **svátosti, jako prostředky nadpřirozeného života, které je třeba používat**

3. byly **vypracovány teology** (např. Petr Kanyza SJ, Belardini, Pius X. – psali zároveň teologickou literaturu)

po Tridentském koncilu vzniknul „velký“ katechismus nazývaný „Římský katechismus“. Katechismy se velmi rozšířily, objevilo se **mnoho druhů katechismů**. Byla i snaha mít katechismus pro určitý národ, pro obyvatelé jednoho území.

I. Vatikánský koncil – objevila se myšlenka mít katechismus pro celou církev. Byly vypracovány návrhy, schváleny, ale neuskutečnily se (*ani koncil nebyl oficiálně uzavřen, kardinálové utekli před Garibaldim*).

II. Vatikánský koncil – stejná myšlenka, ale koncil ji nepřijal. Ostatně byla to neblahá myšlenka vzhledem k inkulturaci.

Biskupská synoda v 80. letech – opět se objevila myšlenka jednotného katechismu, tentokrát byla zrealizována jako Katechismus katolické církve.

I v **dnešní době** panuje určitá nostalgie po těchto katechismech. Existuje katecheze biřmování (*otázky a odpovědi*). Někteří kněží tomu prostě dávají přednost. Člověku je k dispozici jasná, stručná a výstižná odpověď. Ale přesto zůstávají otázky: je ta odpověď úplná? A co si s tou odpovědí člověk počne? Neboli:

- **SROZUMITELNOST** - do jaké míry je odpověď srozumitelná
- **AKTUÁLNOST** - do jaké míry se spojuje se světem člověka

Stručné katechismy měly své místo a funkci v křesťanské době. Tehdy existovalo životní prostředí, ve kterém byly pravdy víry především prožívány a bylo třeba doplnit jen něco málo teorie, vyložit, vysvětlit. Tehdy nebylo úkolem katechety **vychovávat ve víře**, protože to se dělo právě **křesťanským prostředím**. Toto křesťanské prostředí už dávno neexistuje. Dnes je potřeba pravdu víry nejen přesně a jasně formulovat, ale i vysvětlit, co konkrétně tato pravda víry znamená pro konkrétního člověka. Aby člověk sám pocítil touhu pravdu víry zabudovat do svého osobního života. Katechismus už nemá v katechezi tu roli, jako kdysi.

Školní katecheze

V **17. století** přichází do Evropy **osvícenství**. To hájilo prvenství rozumu. Vzdělání, kultura a poznání zajišťuje pokrok. Snaha o kompletní znalosti pronikla i do katecheze. Od Luthera se objevují nářky církevní hierarchie nad neznalostí křesťanského lidu. Se zavedením povinné školní docházky se dostala **katecheze i do škol**, kde ovšem ještě bylo křesťanské prostředí. Církev byla zpočátku ráda, že se náboženství učí ve škole.

Doposud byla katecheze především jako něco prožívaného + dodatek teorie jako komentář. Školní katecheze jako předmět už ale nebylo předávání víry, ale pouze jako výuka náboženství. Těžiště katecheze se přenášelo na rovinu teorie. To je ovšem pro víru nepřirozené, protože víra je především prožívaná. Od teď se to otočí naopak. Školní katecheze měla od počátku učit a vštěpovat náboženské vědomosti. Jsou zdůrazňovány solidní a systematické znalosti. To z něj dělá předmět jako každý jiný. Farnost a rodina se začínají od katecheze dětí distancovat.

- Už v **1. polovině 20. století** začala univerzální církev hledat cesty ústupu katecheze ze škol a hledala nové cesty katecheze dětí.
- V r. **1918** vznikla Československá republika. Rodiče i kněží už dávno odvykli dělat katechezi. Školní katecheze sice ve školách zůstala, ale byly vyvolávány rozpory mezi tím, co se učilo v profánních předmětech a v náboženství.
- V r. **1948** se dostali k moci komunisté. Velmi dobře si všimli, že účinnost školní katecheze velmi klesá. Proto tzv. „*uvěznili*“ katechezi církve ve školách a dali si záležet, aby ta škola byla socialistická. Školní katecheze se tedy směla konat ve veřejné škole, ale omezeně, bez pomůcek. Aby si nikdo neodvážil shromažďovat děti nebo mládež na farech. My si toto neblahé dědictví neseme do dnešní doby. Takže těžiště katecheze je ve státních školách s postkomunistickou mentalitou. To ovšem není vůbec příznivé prostředí pro autentickou katechezi.
- Ve světě se **od 80. let odděluje katecheze od výuky náboženství**. Nemusíme tedy dělat křečovitě pokusy tam, kde pro to nejsou podmínky. Rozlišovat katechezi církve a výuku náboženství je pro katechety osvobuzující. Na státních školách to není katecheze ve vlastním slova smyslu. Katechezi předchází první evangelizace. Katecheté ji proto také předpokládají, ale ta ve skutečnosti chybí. Snad někteří rodiče s dětmi něco prožívají. Někteří katecheté si také uvědomují, že musí začít od začátku. V hodinách náboženství to ale nemohou stihnout. Obsahem předmětu náboženské výuky by měla být solidní první evangelizace. Pro ty, kteří chtějí více, by bylo dobré mít katechezi na faře, ve spolupráci s knězem a rodiči. Často jsou

problémy, viděné jako katechetické, ve své podstatě pastorační. Jsou způsobeny pastoračním stylem, který u nás přetrvává od dob Rakouska-Uherska. Je třeba ochotu kněží změnit způsob pastorační nebo alespoň nepřekážet těm, kteří to chtějí dělat nově. Styl pastorační je ovšem provázaný nejenom s výchovou kněží, ale také s pastorační praxí.

Katechismus katolické církve

Z katechetického hlediska je to velmi problematické dílo. Svým názvem budí dojem, jako by patřil do katecheze. Vznikl na žádost velké skupiny biskupů, kteří pozorovali sekularismus a krizi předávání obsahu víry. Proto žádali jakési kompendium souhrnu obsahu víry. KKC předkládá celek obsahu naší víry na základě scholastické teologie. Nejenom teologické přístupy, ale i formulace vychází z jiných záměrů. Biskupové sami totiž studovali ještě scholastickou teologickými (*jsou vzděláni v právu, dogmatice, morálce, ale ne v katechezi*). Ale pro normální lidi je to skoro nepoužitelné. Dává totiž odpovědi na otázky, které si dnešní lidé nekladou. Jsou dokonce i pokusy o přeformulování KKC, ale to je trochu marná snaha. Přeformulování sice může zpřístupnit určité části, ale ne vše. Dnes už ani KKC neobsahuje nejnovější problémy a otázky (např. klonování apod.).

Je potřeba si uvědomit, že KKC není katechetická pomůcka. Je to teologické dílo, které může posloužit, pokud se týká obsahu, ale není vhodné pro katechezi jako takovou. Nemá otázky a odpovědi, ani didaktickou strukturu jako dřívější katechismy. Nerespektuje hierarchii pravd a staví se do pozice, že vše je jasné. Všechny citáty jsou uvedeny dohromady a není jasné, co je důležité. Zároveň ale „katechismus“ v pokoncilní době už znamená něco jiného. **Katecheze je více než jen pouhé předávání obsahu víry.**

2. Od katechismu ke katechezi

Epocha začala na konci 19.století, kdy styl katechismu je nedostačující a stále méně účinný. Projevuje se aktivita několika málo osobností, které byli citlivé pro potřeby své doby a měli odvahu vidět do budoucnosti. Tito průkopníci to neměli lehké (*např. Josef Andrea Jungmann z Innsbrucku*). Období bylo ukončeno II. Vatikánským koncilem, který oficiálně uznal mnohé z myšlenek těchto odvážlivců a posvětil jejich dílo. Pro toto období jsou charakteristické 2 momenty:

- 2) **MOMENT PEDAGOGICKÝ** – obnova **metody katecheze**. Obsahuje podněty ze strany pedagogických věd, hlavně ze zemí, kde se katechismus vyučuje ve škole (*Francie, Německo, Itálie*). V Německu byl centrem Mnichov - tzv. **Mnichovská metoda výuky náboženství**. Uplatňuje poznatky z psychologie dítěte. Místo dedukcí je třeba vyjít z příběhu, události a za pomoci konkrétního dojít teprve k něčemu obecnému (*např. ne říkat, že Bůh je všemohoucí, ale vyprávět příběh o exodu z Egypta, ze kterého všemohoucnost jasně vyplývá*).
- 3) **MOMENT KERYGMATICKÝ** – obnova **obsahu katecheze**. Časově je pozdější – 30.léta 20.století, hlavní rozvoj po II.světové válce. Josef Andreas Jungmann SJ se svými spolupratry hlásal velikonoční tajemství Ježíše Krista, návrat k pramenům. V katechezi se předává lidem scholastická teologie (*i když zjednodušená*) a chybí tam život. Je to vzdálené životu současného člověka (*je to jako rozdíl mezi kuchařem a chemikem. Na teologii připravujeme chemiky Božího slova, ne kuchaře Božího slova*). Na teologických fakultách je potřeba přednášet nejen teologickými scholastickou, ale i teologii kerygmatickou. Probudili velmi ostrou kritiku ze strany oficiální církve. Jungmanovi dal za pravdu až II.Vatikánský koncil, který připustil, že studijní program teologie je třeba předělat.

První polovina 20.století

V našem prostředí známe především:

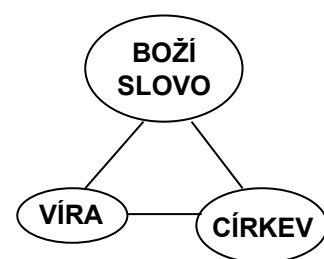
- **Dr. Václav Kubíček** uvedl do našeho prostředí mnichovskou metodu výuky náboženství
- **František Tomášek** (profesor na CMTF a žák Dr.Kubíčka) – dále šířil mnichovskou metodu
- **Josef Hronek** (pozdější děkan katolické teologické fakulty v Litoměřicích)

3. Epocha katecheze

Začala II.Vatikánským koncilem a pokračuje stále dál. Na II.Vatikánském concilu se neprobíralo žádné ryze katechetické téma, nic se nedostalo k projednávání a není proto žádný speciální dokument. Poselství II.Vatikánského koncilu se ale bytostně týká katecheze. V koncilních dokumentech najdeme prohloubení některých důležitých dimenzí:

- a) **biblickou** – nový přístup k Písmu, jeho užití v životě církve vůbec
- b) **evangelizační** a misijní – katecheze má být ve službě evangelizace
- c) **antropologickou** – katecheze se zajímá o člověka v jeho celistvosti (*nejen o nesmrtelnou duši*)

Základ pokoncilní teologie tvoří 3 prvky:

» **BOŽÍ SLOVO**

» **VÍRA** – z pohledu antropologie jako svoboda člověka odpovědět na Boží slovo

» **CÍRKEV** – jako společenství víry, jako skupina lidí, kteří z víry žijí.

60. léta

V oblasti katecheze nastal základní přelom. Bylo v církvi několik katechetů, kteří s úlevou pokračovali dál. Většina katechetů se ale necítila připravena. Koncilem byla zpochybněna celá řada doposud platících jistot:

- » *Kdo katechizuje*
- » *Jaký je cíl a smysl katecheze apod.*

Celá řada věcí se stávala sporných. V 60. letech se ve světě projevila tendence dávat **do popředí antropologické aspekty člověka**. Po koncilu také nastal jakýsi vpád katechizačních pomůcek (*diaprojektory, audio nahrávky, divadlo*). Běžní katecheté s tím neuměli pracovat. Nastalo období horečného hledání a zkoušení. Mnoho lidí ztrácelo chuť sledovat vývoj i jít dál. Objevily se i velké protesty proti první pokoncilní katechezi. Ale alespoň první desetiletí bylo obdobím enormní plodnosti.

Léta 1975-1985

V letech 1975-1985 se situace uklidnila. Lze se dívat z odstupů a s nadhledem. Vznikají první oficiální dokumenty o katechezi. Bylo potřeba dát směrnice, uvést do řádu:

- » Apoštolská exhortace Pavla VI. **Evangelium Nuntiandi** 1975
- » Apoštolská exhortace Jana Pavla II. **Katecheze Traedende** 1979
- » Všeobecné katechetické direktorium 1971 (*nedávno zrevidováno a doplněno*) na **Všeobecné direktorium pro katechezi** 1997.

SOUČASNÁ KATECHEZE CÍRKVE

Je to i v Direktoriu, i když podáno specifickým církevním nářečím. V této oblasti existují i pozitivní a nadějně skutečnosti, ale také vážné problémy.

Článek 24:

- Posílení nové životní zkušenosti v Bohem jako s dobrotivým otcem.
- Hlubší znovuobjevení osoby Ježíše Krista i jeho lidství, hlubší poznání biblického textu.
- Vědomí sociálních požadavků – mluví se o nich málo a ještě ne vždy kompetentně.

Katechetické úsilí nemá zdar. Zdá se, že selhává. Dokladem je:

- » *Křesťanská iniciace dětí (příprava k přijetí prvních svátostí)*
- » *Školní vyučování náboženství s katechetickou náplní*

Rodičům se nedaří uvádět děti do církevně formovaného světa zbožnosti. Tento svět je formován církví jako institucí. Dokonce i samotní kněží a jáhni cítí rozpor mezi příkazy církve a relativistickým přístupem nové generace. Tato generace je citově deprivovaná. Naváží se na kohokoliv, kdo jim nabídne citlivý vztah. To klade na lidi církve neúměrné požadavky.

KONTRASTY CHARAKTERIZUJÍCÍ NAŠÍ SPOLEČNOST - JSOU PŘEKÁŽKOU ROZVOJE CÍRKVE.

**Postupující sekularizace, postupující
lhostejnost
Krise hodnověrnosti církve jako instituce**

**Zájem o duchovní
hodnoty
a o duchovní život**

U nás má **zájem o duchovní hodnoty** zvláštní podtext. Minulá ideologie se snažila vymýt z lidí duchovno. Lidé si to chtějí teď vynahradiť. Také mladí lidé chtějí žít naplno i v duchovním rozměru. Dnes se prodává velké množství esoterické literatury, probíhají kurzy managerů, kurzy pozitivního myšlení, objevuje se zájem o východní náboženství apod. Mladí lidé zkouší úplně všechno. Lidé nejsou proti religiozitě, ale nevědí co s duchovnem mají dělat. Fenomén náboženství roste, ale není to

růst křesťanské víry. Zahrnuje mnoho forem religiozity, i militantních hnutí. Po 11.9.2001 roste nedůvěra vůči všemu náboženskému. Protože náboženství lze zneužít až k hromadnému zabíjení.

Novopohanství neodmítá religiozitu, ale podporuje libovolný výběr posvátného. Nabízí nový způsob spirituality, která je silnější, než ta předešlá. Lidé čerpají z čehokoliv a sami si z toho poskládají své vlastní náboženství. V čem je toto novodobé náboženství atraktivní? Člověk si může z hříchu a chyb pomoci sám – soběstačnost.

Dnešní **duchovní pluralismus** nutí člověka vyzkoušet všechno. Nápadná je touha po mimořádných zážitcích, potěšení z pestrosti, z něčeho nového a neznámého.

Nic z toho katolická církev nenabízí. Tam se chce **jasné vyznání, důslednost, závazné rozhodnutí**. Dnešní představy o Bohu mnoha lidí už nejsou křesťanské.

Církev, tak jak se jeví ve svých institucionalizovaných strukturách, už není žádnou výzvou ani pozváním pro moderní lidi. Souvisí to i s osobní krizí jednotlivců a neschopností komunikace. Na straně církve je nedostatek schopnosti oslovit, vstoupit do dialogu. To se dotýká katecheze. Úkolem katecheze je vyvolat zájem, oslovit člověka a provázet ho. První předpoklad konverze je cítit sympatie. Pokud první setkání s oficiální církví bude vyvolávat u lidí „jen“ smíšené pocity, tak to asi ke konverzi nepovede.

Praxe křesťanské inicializace

U mnoha dětí znamená první přijetí svátosti Eucharistie paradoxně konec svátostného života namísto jeho začátku.

Dualismus neboli dvojkolejnost života křesťanů

Křesťané pouze z 20-30% praktikují své náboženství, zbytek svého života žijí jako ostatní lidé bez náboženství. Jenomže lidi okolo nás zajímá, jestli to, čemu věříme, nás dělá šťastnými, jestli má víra dopad na náš praktický život nebo jestli z víry také něco máme. Evangelium Nuntiandi: nastal zlom mezi evangeliem a kulturou. Je rozšířeno přesvědčení, že je možné být slušnými a vyspělými lidmi mimo křesťanství. Je třeba rozlišovat:

- » **Sympatie, důvěra vůči církvi z pragmatického hlediska** (*to ještě neznamená, že se lidé cítí přitahováni tím, co církev hlásá*)
- » **Jestli je pro mě důležité žít z víry.**